

Балканський гамбіт

Глобальні виклики сучасності мають відповідь

Історія людства є у великій мірі Історією війн. Стабільність в окремих регіонах і світі загалом в минулому була лише тимчасовим явищем. Підраховано, що за останні 5,5 тис. років людство перебувало в стані миру лише 292 роки. На планеті відбулось 15 тис. війн, у тому числі дві світові. Нині одну з найбільших загрозу міжнародній безпеці створюють тероризм та розповсюдження зброї масового знищення. Автономні системи національної безпеки виявляються малоефективними.

Втручання заради стабільності?

Незалежно від економічної і воєнної могутності держава може стати беззахисною перед терористичними нападами. Тероризм охопив понад 100 країн світу. Тільки в період з 1995 до 2000 років від терористів загинуло в світі більше 19

тисяч чоловік. Навіть наймогутніші держави світу змушені формувати коаліції для протистояння новим.

Ядерний вибух, який можуть організувати терористи, становить небезпеку всім, і кордони тут вже не врятують. Відповідь полягає у тіснішому об'єднанні демократичних країн на основі спільних цінностей. З огляду на нові загрози, що постали перед людством, жодна країна не може залишатися осторонь розвитку глобальних процесів. В умовах глобалізованого світу політика самоізоляції у будь-якій формі є не тільки неможливою, а й у крайній небезпечною. Таке потужне міждержавне обладнання, як Рух неприєднання, фактично припинило діяльність через свою неадекватність щодо сучасних міжнародних умов.

Одним з найважливіших елементів глобальної безпеки є НАТО. Ця організація виникла у відповідь на загрози холодної війни. Тепер вона перетворилася у політично-

воєнну структуру, яка спроможна ефективно протистояти новим загрозам. НАТО бере участь у боротьбі з тероризмом, забезпеченні стабільності у багатьох регіонах світу.

Після розпаду колишньої Югославії Альянсу довелося приділити чимало уваги та зусиль Балканам. НАТО тричі вдалося до військового втручання, щоб припинити або запобігти конфліктам у цьому регіоні - у 1995 році у Боснії та Герцеговині, 1999 року у Косово та 2001 року у колишній Югославській Республіці Македонія - а нині проводить дві миротворчих місії, здійснюючи управління Силами стабілізації (СФОР) на території Боснії та Герцеговини та Силами у Косово (КФОР) у південно-сербському краї Косово.

Серби хочуть до Альянсу

Обидві місії спрямовані на підтримання безпечного середовища,

у якому усі громадяни незалежно від етнічної приналежності могли б жити в мирі і де за допомогою світової спільноти могла б розвиватися демократія. НАТО втрутилось у розв'язання проблеми Косово, насамперед тому, що там за етнічною ознакою було вбито двісті тисяч людей. Рада Безпеки ООН підтримала дії Альянсу. Сьогодні постмілошевська Сербія приєдналася до програми НАТО «Партнерство заради миру». 36 % населення цієї країни підтримує вступ Сербії до НАТО.

В умовах глобалізації під сумнів береться право уряду суверенної держави чинити будь-які дії, які спрямовані на знищення власних громадян. Тому в таких випадках стає припустимим втручання у внутрішні справи окремої держави і заміна її керівництва. Якщо раніше до колективних дій можна було вдатися лише у відповідь на агресію проти будь-якої з держав-членів НАТО, то тепер вони можуть

бути відповіддю на геноцид, порушення прав людини і навіть порушення режиму нерозповсюдження ядерної зброї. Акція НАТО в 1999 р. поклала край десятилітній війні у колишній Югославії.

Зрозуміло, що у сучасному світі не може бути справжньої безпеки без дотримання основних демократичних прав та свобод. Загроза тероризму змусила євроатлантичну спільноту ще тісніше згуртуватися навколо системи спільних цінностей. Ця загроза поставила питання дуже гостро: людина має право бути вільною, має право на особисту безпеку. За влучним висловом одного з відомих європейських політиків, якщо ми поступимося одним з цих прав, ми ризикуємо втратити і свободу, і безпеку. Заходи безпеки жодним чином не можуть призводити до обмеження демократії.

Кордон М.В., кандидат історичних наук, доцент, Житомир